

OZWAĆ SIĘ (81) *vb pf*

się (49), się (32).

o oraz a jasne.

inf ozwać się (9). ◇ *fut* 1 sg ozowę się (4), ozwę się (1) *KromRozm I*. ◇ 2 sg ozwiesz się (1). ◇ 3 sg ozowie się (10). ◇ 1 *pl* ozwi(e)my się (1). ◇ *praet* 1 sg m ozwałem się, -em się ozwał (2). ◇ 2 sg m ozwałeś się, -eś się ozwał (2). ◇ 3 sg m ozwał się (18). *f* ozwała się (3). *n* ozwało się (1). ◇ 2 *pl m pers* ozwaliście się (1). ◇ 3 *pl m pers* ozwali się (4). *subst* ozwały się (2). ◇ *imp* 2 sg oz(o)w się (5) *BielKron, BudBib* (4), ozwi się (4) *GórnDworz* (2), *WerGość* (2); ~ -w (1), -(w) (4). ◇ 3 sg niech się ozowie (1). ◇ *con* 1 sg m bym się ozwał (1). ◇ 3 sg m by się ozwał (6). *f* by się ozwała (1). ◇ *con praet* 3 sg m by się był ozwał (1) *RejAp*, ozwałby się był (1) *CiekPotr*. ◇ *part praet act* ozwawszy się (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Przemówić, wystąpić w jakiejś sprawie, zabrać głos, wyrazić opinię, zareagować (o człowieku i Bogu); *libere loqui, liberam vocem mittere Cn* (77) : *RejZwierc Aaa2*; Po mały chwili zalię tenże się ozowie/ Co y piérwéy łtraż trzymał *KochFr* 133.

W połączeniu tautologicznym z *part praes act* „mówiąc” (2): Tu hnet ozwał się pan Wapowłki mówiąc. *GórnDworz C2v, Ccv*.

Zwrot: »ozwać się słowy, na słowa« [*зык змиenny*] (1:1): Ná te słowá ozwał się p. Myłzkowłki mówiąc/ Latwia to bárzo *GórnDworz Ccv*; Ozwał się pan Koftká hnet themi słowy. *GórnDworz Mm7*.

W *przen* (1) : A ácz żyjąc Zawięści po trofze z kuśiemy/ Iednák z grobu z innymi z sławą się ozwiemy. *RybGęśli B3v*.

α. Przemówić w sposób nadprzyrodzony (o Bogu) (4) :

ozwać się komu [= do kogo] (3): *RejPos* 283, 286v; on ktorego też przedtym [...] prześladował Páweł: tenći się potym I.M. ozowie: ále [...] iuz to nie w čás y nie ku dobremu X.K. będzie. *CzechEp* *4.

W połączeniach tautologicznych z *part praes act* [*w tym: mówiąc* (1), *wołając* (1)] (2): *RejAp* 156v; A w tym Dámáľzku był niekthory zwolennik Páńłki/ imieniem Anániaľz/ y ozwał mu się Pan przez widzenie/ mówiąc do niego *RejPos* 283.

Fraza: »ozwał się głos« (1): głos wyłzedł od tronu/ mówiąc: Chwałę dawaycie Pánu Bogu náľzemu [...]. Gdyż thu Apołtoł powieda/ iż ozwał się głos z máyefstatu wołając ná włzytki *RejAp* 156v.

Szereg: »ozwać się i objaśnić« (1): iżebyś się też nam s tego obiáľnionego obłoku łwego/ á s tego Máyefstatu łwego niebiełkiego/ ozwác y tákieź obiáľnić raczył *RejPos* 286v.

a. Odpowiedzieć na czyjeś pytanie, wołanie; *respondere Cn* (33) : woła/ Coź się dzieie [...]. A iest tu kto. ozwi się prołzę. *GórnDworz S6v [idem] WerGość* 248.

ozwać się komu (5): *KromRozm I A3*; pocźnie znou wielkim głofem wołác. Iełth thu kto. przebog cie prołzę ozwi mi się. *GórnDworz S6v [idem WerGość]; RejPos* [340]v; *WerGość* 248; Byś go był Imieniem iego wołáł, ozwáciby się był. *CiekPotr* 70.

W połączeniu tautologicznym z *part praes act* „mówiąc” (2): *RejPos* [340]v; Dopiero się łtraż náucźzona ozwáľá/ mówiąc: Awom ia łám y z drugimi *WerGość* 248.

α. Odpowiedzieć pozytywnie (25) :

αα. *O człowieku w stosunku do Boga: okazać gotowość, połuszeństwo; dicere, respondere PolAnt (12) :* Anyoł Pánłki záwołał nań z niebá/ Abráhámie/ Abráhámie/ Ktory fię ozwał [*Et dixit*]/ Owom ia ięft. *BibRadz Gen 22/11; abowiem wzywałem á żaden fię nie ozwał/ mowiłem á nie flucháli [erat qui responderet] BibRadz Is 66/4, Ier 7/13; RejAp 149; RejPos 127v; BudBib Is 50/2.*

ozwać się komu (2): Wzow mię á iac fię ozowę/ ábo ia będę mowił á ty mnie odpowieday. *BibRadz Iob 13/22; RejPos 196.*

W połączeniu tautologicznym z „powiedzieć” (1): mowiąc do niego: Anánia Anánia. A on fię ozwawfzy/ powiedzwał: Awo ia moy miły Pánie. *RejPos 283.*

Zwroty: »ozwać się na święty głos« (1): nie chcefz mu fię ozwać ná fwięty głos ie⁸⁰: gdyż on [...] flzuka ciebie tey márney á párfzywey owcze fwoiey *RejPos 196.*

»ozwać się na (za)wołanie pańskie« (2): O nędzny páłterzu káždego ftádá Pánłkiego [...] oto Pan ná cię woła [...] ábyś fię obudził [...]. A což ma wczynić ten nędzny páłterz obudziwfzy fię/ á ozwawfzy fię ná to wołanie Pánłkie *RejAp 36; RejZwierc 179.*

Szereg: »ozwać się i mówić« (1): záwołał głofew [!] wielkim/ Lázárzu wynić fám [...]. Wołał tu trupá áby się ozwał y mowił ná mocne flowá iego. *GrzegŚm 9.*

ββ. *O Bogu w stosunku do człowieka; wysłuchać; exaudire PolAnt [komu] (13) :* Ták gdy ná mię záwołałz/ ozwáci fię muflę/ A w obronieć záchowam/ y ciáło y duflę. *RejZwierc 132v; ftánie fię że pierwey niż záwołaią ku mnie/ ozowę fię im/ á iefzcie nie przełthána mowić/ á ia wyflucham. BibRadz Is 65/24; Wzywałem cię o Boże/ ábowiemes mi fię ozwał/ náklónże tedy vchá twoiego ku mnie/ á wyfluchay flow moich. BibRadz Ps 17/6, 81/8; RejPos 217v, 285; Wdzień vcikku mego przyzywac cię będę/ bo mi fię ozwiefz. BudBib Ps 86/7, 69/13 [3 r.], 119/145, 138/3, Zach 10/6.*

W połączeniu tautologicznym z part praes act „powiedając” (1): Począł plákac on fwięty Hetman [...]. Raczyl mu fię Pan ozwac/ powiedaiac mu thák *RejPos 217v.*

b. *Odpowiedzieć na żądanie wyrażone gestem, stukaniem (2) :* Zákołáce ćichuczko/ człowiek fię ozowie *RejWiz 109.*

W przen [komu] (1) : A iáko fám Pan powiedac raczy: Iz ia dlugo ftoiác v drzwi kołacę do káždego/ á ozwac mi fię niechce. *RejAp 11v.*

c. *Wtrącić się nie będąc pytany ani wołany; emergere, erumpere Cn (2) :* IEden w Aptece pytał/ co Kubeby zową/ Siedzac fię náłz brát ozwał/ á chłop z mądrą głową/ Są pecki co ná dupnych gorach wyraftaią *RejFig Bb.*

ozwać się komu (1): (did) Sumnięnie fię ozwało plebanowy. (–) Ha ha ha kxęze wytay O czo raczyż oto pytay. *RejKup i2v.*

d. *Opowiedzieć się, nazwać siebie [być kim] (2) :* A ktoby fię był ozwał być wiernym Pánłkim/ tu kazał káždemu áby był náznaczył drzwi [...] krwią báránká niewinnego. *RejAp 67v; O osobie moiey nie mogło się nie innego rozumiec, iedno zem się ozwał bydz przyiacielem temu, w nachylonych [...] iego czasiach ActReg 139.*

e. *Upomnieć się o coś, zareagować w obronie czegoś, wystąpić prawnie przeciw komuś (11) :* my tu opuflczeni Odwflch jako błędne owcze Patłtwj [!] fye nadnámi kto chce. A żadny fyę nieozowie

By nam pomógł w jednym flowie *RejKup* bb4; *HistRzym* 21; gdy wlyłyzy ieden iż gdzie v prwá drugiego wołaią/ chociay go nie máłz o wnet fie ozowie/ o wneth o dilácią proši/ wnet prokuratorow biegáiąc szuka *RejZwierc* 90v; gdzieby szię przyziaciel niozwał do roku y szefzci niedziel, tedy wlyzłtka maiętność przypada na dobrá Kofzcielne *ZapKoscier* 1591/46; A což kto rzeczé: któz fie ozowie: któz fie zá despekt Páńłki weźmie? *PowodPr* 53; [*Respons* B3].

ozwać się u kogo (1): Tęczyński Woiewoda Krakowski ozwał się vPana Woinickiego opowiadaiąc się zPrawem iego a iz przyczyny niewie czemu by się [...] zelzywosc dziać miała aby go miano od wżędu odstrychnawac *ActReg* 47.

ozwać się do czego (1): Potym wracano ony rzeczy záchowane/ gdy fye kto do nich ozwał/ á dowiodł że iego łą. *GroicPorz* kk2v; [do których [domów] się ozwał Kristow Pruski, natenczas dziedzic tych domów *LustrKraK* I 22].

ozwać się komu (1): Ze fię mu żaden w Lublinie nie ozwał/ chociaż nas zówzdy ná fwyh kazániach wyzywał (*marg*) Iáko y łam X K. świádczy iż od żadnego z nas nie był gában. (-) *CzechEp* 12.

ozwać się ku czemu (1): Potym Gwido kazał w rozlicznych kościelech opowiadác iefliže kto ofly pogubił/ á żadny nie náležion kthoryby fie ku onym osłom ozwał. *HistRzym* 67v.

ozwać się przeciw komu (2): gdy fye żaden ná thych trzech Sądziech przeciw niemu nie ozowie/ tám iuz ma być wolny łkazan przes Sądowny wyrok/ zupełnie/ doftáttecznie *GroicPorz* o2, ov.

ozwać się o co (1): ieflibyfye kto przeciw niemu ozwał o toż męzoboyftwo ná trzech Sądziech [...]/ áby był gotow odpowiadác wedle prwá *GroicPorz* ov.

f. Dać znać o sobie, zgłosić się; emergere, erumpere Cn (17) : Chcąc fie dowiedzyeć Alexánder iefli ktory z nich iefł ktory ránił páná łwego Dáryulá bez litości/ mowił iáwnie przed wlyzłtymi ktory zabił Dáryulá mego nieprzyziacielá ozow fie *BielKron* 125v; Tego roku thez ozwałá fie łekta Antynomow *BielKron* 217; Thegoż roku Krol Alexánder poczał chorzeć z rułzenia powietrza. Ozwał fie ieden lekarz w Krákwie/ kthory fie mianował Balińłkim od Olkułza *BielKron* 403, 125v, 149, 214v; *RejPos* [249]; *PapPán* Bb; *SkarŻyw* 391; [*Scipio*] był podał do zolnierzow/ że tego Koroná wczćić chćiał/ ktoryby náprzod ná mur nieprzyziacielłki włkoczył/ á ozwałi fię dway. *GórnRozm* G4.

Ze zdaniami pobocznymi [w tym: z dopełnieniowym (4), podmiotowym (1), przydawkowym (1); z zapowiednikiem: z tym (2); że (2), aby, by, jeśli, iż] (6): A zefłaby [*lege*: ze łtá by] fie łnadz ozwał By iuz ná tym co ma przełtał *RejRozpr* E2v; Iefli fye ktho ozowie/ iż ty rzeczy lepiej á doftátteczniey nápiłze/ tym mnie nie rozgniewa *GroicPorz* A3v; bo to iefł bicż od Páná połtáwiony/ áby tym probował y karał wierne łwoie/ gdyż fie żaden ozwać nie moze áby był bez grzechu/ á iżby nie zálłuzył łpráwiedliwego łádu y karánia Pánłkiego nád łobą *RejAp* 47v; *RejZwierc* 153; *SarnStat* 1275; gdybym fię z tym Ozwał, że chcę dáć połag, mogłby fię domyłłic łatwie *CiekPotr* 58.

W przen (1) : Tegoż roku ozwałá fie nowa druga wiárá miedzy łłopłtwem/ ktorą zowiemy nowokrzeczeńcow/ ktorzy małych dzyeći krzćić niedadzą *BielKron* 204v.

2. O głosach zwierząt i ptaków (3) : Poczuły niebożęłá łwe łtádo znáioime: Bo tazyły do drugich łielęłá krádzioime: Ozwały fię w iáłłkini/ żałołnie ryczały *KlonWor* 23.

ozwać się komu (2): *RejWiz* 38v; łzedł był do łálá Boniak zówył iáko Wilk/ ozwałi fie mu drudzy wilcy z takimże głołem. *BielKron* 350.

W przeni (1) : nález miły pater gdy w vlicy kuka/ Aby mu fie Gzegzőółká gdzye w kacie ozwála RejWiz 38v.

3. O dźwięku instrumentu muzycznego (1) : To gdy woźny powiedział. Trąby fy ozwały/ Które fwym głośnym dźwiękiem niebiołów sięgály. *ZawJeft 13.*

Synonimy: 1. a., b. odezwać się, odpowiedzieć, przemówić, rzec; c. wyrwać się; d. nazwać się; e. upomnieć się; f. nastać, nastąpić, objawić się; 2. odezwać się; 3. zabrzmieć.

Formacje współrdzenne cf ZWAĆ.

Cf OZWANIE, OZWANY

EW